

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Worte! Und Taten?

Perkonig, predsednik koroškega Heimatbunda, je govoril v Celovcu na sestanku o priliki spominskega slavlja glasovanja ob prisotnosti dež. glavarja, celovškega župana, rajhovskega konzula in drugih osebnosti **lepe besede o „slovenskem bratu v deželi“**. Morda celo dobrohotne besede! Takole je razvijal svojo misel bratoljubja:

„Wir haben einmal dem slowenischen Bruder im Lande Frieden und gütige Einsicht versprochen, wir haben uns gegen dieses Gelöbniß wissentlich niemals versündigt... Wir anerkennen das heilige Menschenrecht auf Sprache, Kultur, Volkstum, wie wir es für unsere Minderheiten in fremden Staaten anfordern, wir wissen und wollen, dass der gute Wille über die ersten Anfänge herausreiche, doch für die staatliche Gestaltung gibt es keine andern historischen Anrechte als jene, die der 10. Oktober nicht etwa erst neu geschaffen, sondern auf immerdar wieder bestätigt hat.“

Dragocene besede predsednika Heimatbunda, ki nam priznavajo našo sveto pravico do maternega jezika, do naše slovenske kulture in narodnosti! Toliko lepše in dragocenejše, ker jim takoj nato sledijo znane nemške nacionalne krilatice dež. glavarja Kernmaierja: „Wenn die Befriedigung im gemischt-sprachigen Gebiet nicht restlos gelungen ist, so ist das die Schuld jener, die sich mit den gegebenen Verhältnissen scheinbar nicht abfinden wollen. Gegenüber allfälligen neuen Störungsversuchen werde das Land mit aller Entschiedenheit vorzugehen wissen...“ **Herr Landeshauptmann!** Vi zahtevate od nas, da ostanemo mirni in zadovoljni s položajem, ki ga nam narekujete s svojimi nacionalističnimi tovariši raznih Kaibitschev in Pallerjev! Da ostanemo mirni, ko se muči naša deca po ljudskih šolah z neumljivo gotico in mora prebirati v nemških začetnicah in čitankah psovke na lastni narod. Ob tolikem miru in uvidevnosti mora naš mladi rod otopeti in ostajati nepismen in neuk. Po dvanajstih letih nimamo niti enega slovenskega učitelja, niti enega nemškega učitelja, ki bi znal govoriti s spoštovanjem o našem narodnem življenju! Našim srednješolcem so odvzeli obvezni slovenski pouk na gimnaziji! Gospoda Kaibitsch in Raupert mirno poslušeta v pisarni za naseljevanje rajhovcev v naših krajih in prvi se obenem muči že dvanajst let z izdajanjem lista, ki je vsekakor „močno naklonjen“ slovenskemu bratu na Koroškem in njegovi sveti pravici do maternega jezika, kulture in narodnosti! Gospodje okoli Pallerja in Schumija se na vse kriplje trudijo, da zanesejo v nemške politične stranke duha nestrpnosti in sovraštva proti vsemu slovenskemu in ponižujejo že danes bodočo gospodarsko ustanovo v navadno raznarodovalnico. Posebno veselje z nami pa občuti sam dež. glavar, ki ne opusti priložnosti, da zamore svojemu „slovenskemu bratu“ v deželi prisoliti par svojih krepkih. Dobro se držijo svojega gesla: Und willst du nicht mein Bruder sein, so hau' ich dir den Schädel ein!

Gospod Perkonig! Hvaležni smo vam za vaše besede in hočemo verovati v njihovo iskrenost. Vemo, da vas je vrsta treznejših, ki

Schulverein Südmark.

Poročilo o letošnjem delovanju nemške bojne organizacije na južnem Štajerskem, Gradiščanskem in na slovenskem Koroškem. — Tako pojmujejo Nemci manjšinsko pravo!

Nemška šolska bojna organizacija Schulverein Südmark priobčuje obširno poročilo o velikih uspehih letošnjega raznarodovalnega dela. Istočasno, ko je nemški zastopnik pri Društvu narodov govoril lepe besede o manjšinski zaščiti in o potrebi, da se dodeli Društvu narodov poseben manjšinski oddelek, ki naj se bavi s položajem posameznih evropskih manjšin in ki naj zastavi ves vpliv velike mednarodne organizacije v dosego pravičnejših odnosov držav do njihovih narodnih manjšin. Res velik kos drznosti ali naivnosti!

Schulverein Südmark je organizacija z nalogo, da vrši nemško propagando ob nemških mejah in tako pridobiva za svoje rojake novo zemljo z raznarodovanjem nenemških rodov. Stara in izza predvojne dobe znana organizacija z izrazito pangermanističnimi cilji!

Letos se je delovanje te nemške nacionalne organizacije osredotočilo na **ozemlje koroških Slovencev**. Takole se glasi dobesedno poročilo: Glavno delo na šolskem polju smo letos vršili na Koroškem. Že predlanskim smo poslali tja 30.000 šilingov kot glasovalno darilo in sedaj žanjemo prve sadove. Visoko v Karavankah se je izzidala ljudska šola v Slovenjem Plajberku v dvorazrednico, obmejna občina je dobila svoje druge šolske poslopje na Ljubelju. Ob robu Karavank leži Žitaravas; tam smo razširili dvorazredno ljudsko šolo v tro-razrednico. V tej občini, v kateri leži tudi Miklavčevo, se nam je posrečilo razširiti nemščino na vse razrede. To omenjamo zaradi tega, ker je koroško šolstvo za slovenski del na dvojezični podlagi in je ta oblika najboljša za širitev nemštva v teh krajih. Tretjo šolo smo izzidali v neposredni bližini Pliberka v blaški občini: pri Božjem grobu smo postavili dvorazrednico in upeljali razširjen nemški pouk. Z denarjem smo podprli zidavo šole v Vablji vasi pri Pokrčah, ki je popolnoma nemška, kar je za utrditev narodnostne meje sila važno. Tod se pomika narodnostna meja počasi črez cesto Celovec—Velikovec proti jugu. Za zahodni del dežele smo dali denarno

podporo za zidavo oz. prizidavo šol v Črešnjah in v Št. Štefanu pri Zili, ker tod niso sprejeli ničesar iz glasovalnega darila. Z denarjem nadalje podprli zidavo nemške cerkve v Področici, ker smo smatrali za potrebno, da se nudi Nemcem v Področici nemška božja služba. Jasno pa je, da s **tem svojega dela za južno Koroško nismo zaključili** in da nas čaka še velik delokrog in velika naloga. Naj omenimo, kod je naša podpora najbolj potrebna: v Medgorjah pri Celovcu, ki so važno zatočišče nemštva proti jugu, nadalje je nujna potreba zidave novega šolskega poslopja v Kazazah, ki imajo sedaj za 140 otrok komaj en sam razred in jih morajo zato poučevati celo v župnišču. Velik del tega ljudstva je nemško-zaveden in vnet za našo stvar.

Sledijo nato poročila za Gradiščansko in avstrijsko Slovaško. Iste številke, isti žalostni uspehi in ista nacionalna nestrpnost je v njih kot v poročilu za Koroško.

In ti ljudje se hočejo obenem izigravati kot zagovorniki manjšinskih pravic! Menda bo res že skrajni čas, da se v tem rodu vzbudijo ljudje s treznejšim in bolj nemškim naziranjem in ni najzadnja dolžnost **nemških manjšin v drugih državah, da v lastnem interesu in s svojim vplivom storijo enkrat konec tako naivno-drznemu počenjanju nekaterih prenapetežev**. Izgledi spreobrnitve so seveda še sila majhni, če beremo poročilo z zborovanja katoliškega nemškega dijaštva na avstrijskih visokih šolah, ki se je vršilo pretekli teden v Solnogradu. Glasi se sledeče: Katoliški nemški visokošolci v Avstriji vzamejo narodno-politično delo Südmarke z zadovoljstvom na znanje in priporočajo svojim članom vstop in sodelovanje v tej obsežni narodni organizaciji.

Sicer pa je jako verjetno in v sedanjem splošnem razvoju ležeče, da se bodo posamezne države vračale ne samo na gospodarskem in političnem polju marveč tudi v rešitvi manjšinskih vprašanj na pot reciprocitete v misli „oko za oko“. Tako pride zaščita manjšin vsaj do zasilne rešitve.

ste se priborili do nekoliko bolj človečanskih naziranj in zato se hočemo v vas in vaših tovariših učiti spoštovanja do nemškega soseda. A ne pozabite, da ostajajo vaše lepe besede o miru in spravi zaenkrat samo še besede. Worte hör' ich wohl, doch mir fehlt der Glaube! Manjka nam prava vera, dokler se ne ukrene, da bo celovško učiteljišče sprejemalo letno določeno število slovenskih kandidatov, dokler se ne bo našim otrokom dala v roke dobra slovenska začetnica in čitanka in odpravila gotica vsaj iz nižjih razredov, dokler se ne bo uvedlo v gimnaziji obveznega slovenskega pouka, dokler se ne bo ustavilo nemškega sramotnega glasila, opustilo naglašanje narodno-političnih ciljev v kulturnem in gospodarskem delovanju za slovenski del Koroške! In kar je glavno: v deželi ne bo miru in bratoljubja, dokler se bodo Nemci oklepali narodne nezavednosti enega dela koroških Slovencev kot legitimacije za svojo ozkosrčnost!

Naj se koroški Nemci nikakor ne hudujejo,

če danes zahtevajo naši rojaki v Jugoslaviji za svoje nemške „brate“ iste pravice in isti položaj, katerega oni dovoljujejo nam! Denn sie fordern nur das an Menschenrechten auf Sprache, Kultur, Volkstum für die deutschen Minderheiten in Jugoslawien, was man der slowenischen Minderheit in Kärnten deutscherseits anerkennt! In pri tem naši rojaki v Jugoslaviji ne poznajo slavne „Koroške domovine“, nemških šolskih vadnic in čitank z dičnimi odstavki o narodoljubju, nemških potvorjenih zemljevidov z ogroženò južno mejo! In od nas zahtevajo taki Nemci državne lojalnosti, ki jo sami v svojih sanjah o veliki Nemčiji vedno zopet izdajajo! Želijo nedeljene in svobodne Koroške, sami pa prodajajo kose koroške zemlje pruskim luterancem in poljskim emigrantom!

Lepa je beseda o bratoljubju in spravi v deželi in zanju imate naših dokazov dovolj! Na vas je, da pričnete sedaj še z dejanji bratoljubja in spravnosti, da vam ponudi nekoč roko v spravo vaš slovenski brat.

Papen odkriva svoje načrte. Nedavno je kancler Papen govoril o svojih nadaljnjih namerah: Vlada hoče vrniti velikemu nemškemu narodu svobodo in enakopravnost, ki ju smatra za jamstvo svetovnega miru. Če Nemčija ne uživa tistega ugleda, kakor vse druge države, ne more uspevati njeno delo v inozemstvu. Zato se bori za enako pravico, enako varnost in za resnično razorožitev na svetu. Da prospeva življenje in delovanje kakega naroda, pa je potrebna tudi stalnost notranje politike, katere dosedanja weimarska ustava ni mogla ustaviti. Vsakdo je prepričan, da je ustava potrebna reforme. Treba je, da nastane močna nadstrankarska državna oblast, ki ne bo v rokah političnih in družabnih sil samo igrača. Državna vlada ne sme biti izročena slučajnim parlamentarnim večinam. Treba je ustanoviti višjo zbornico, ki bo sodelovala pri zakonodaji v večji meri. Vlada odklanja neposredno ali posredno razbitje Prusije in namerava dati ostalim deželam ustavno avtonomijo. Bodoči nemški državni zbor bo našel ob svojem sestanku ustavni načrt vlade in naj dokaže, ali je kos nalogi. Središče vsega zaupanja v nemškem narodu je Hindenburg, mož, katerega so določili, da vodi poleg weimarske ustave usodo nemškega naroda. Hindenburg bo skrbel zato, da se izvede Bismarčkova oporoka, misel svete nemške države od Alp do Njemena. Von Papen je zaključil svoj govor z vzklikom: S Hindenburgom za novo Nemčijo!

Dunavsko kraljestvo. Bivši nemški prestolonaslednik Friedrich Wilhelm Pruski odkrito pripravlja obnovo monarhije, tako trdi socialistično glasilo „Vorwärts“. V primernem trenutku bo Hindenburg imenoval bivšega prestolonaslednika za regenta, sam pa podal ostavko. Bivši kronprinc bo tedaj imel za seboj Reichswehr in policijo, ki stojita obe neposredno pod državno oblastjo, ter 400.000 Stahlhelma. Princ Rupert Bavarski je z njimi sporazumen in bi stopil na čelo donavskega kraljestva. „Vorwärts“ ne more verjeti, da bi mogel biti Hindenburg za tak načrt in zato postavlja kanclerju Papenu in ministroma Schleicherju in Gaylu ta-le vprašanja: 1. Ali so vam načrti bivšega kronprinca znani in kaj mislite o njih? 2. Ali se zavedate, da pomeni kronprinčevo početje ogrožanje varnosti države in ali mislite iz tega izvajati zakonite posledice? 3. Ali bo državni tožilec izpolnil svojo dolžnost?

Mussolini — dvakratni diktator. Italijanski listi so objavili nova pravila fašistične stranke. Pravila definirajo v svojem prvem členu fašistično stranko, da jo imenujejo civilno milico v službi fašistične države. Članstvo stranke je razdeljeno v tri moške in dva ženska oddelka. Pod kontrolo stranke so fašistične mladinske in stanovske organizacije. Vodstvo je urejeno strogo po principih hierarhije (podrejenosti). Generalni tajnik stranke se imenuje s kraljevim dekretom, odstavlja pa ga Mussolini. Isto oblast ima načelnik stranke — Mussolini je dosmrtni načelnik — nad člani nacionalnega direktorija. Pokrajinske tajnike imenuje generalni tajnik z Mussolinijevim odobrenjem. Fašistični svet, ki ga sestavljajo ministri in vrhovni voditelji strankinih organizacij, se sestane le po pristanku načelnika. Načelnik ima nadalje pravico, da pozove na raport člane velikega fašističnega sveta, nacionalnega direktorija in vse ostale fašistične voditelje do zadnjega tajnika krajevnih organizacij in skupin. — Mussolini si je s temi pravili prisvojil oblast nad vso stranko. Še pred odobritvijo v velikem fašističnem svetu jih je pustil objaviti v strankinih listih in tako postavil fašistični svet, ki bi se upiral veliki oblasti strankinega načelnika, pred izvršeno dejstvo. Svetu ne preostane na novemborskem sestanku drugega, kot da jih odobri.

Stalin hoče ostati na krmilu. Vesti, da se je pojavila v sovjetskem taboru močna opozicija proti Stalinu in njegovi dosednji gospodarski politiki, so se izkazale kot resnične. Z 11. oktobrom je bilo izključenih iz komunistične stranke 20 odličnih članov, med njimi Zinovjev in Kamenjev, ki sta najodločnejša Stalinova nasprotnika. Obtoženi so, da so hoteli strmoglaviti Stalina in nepostavnim potom ustvariti stranko premožnejših kmetov in spremeniti kurz odločne socialistične politike, kot

jo zastopa Stalin. — Vzrok nastale opozicije je vedno močnejši odpor proti popolni socializaciji ruskega kmetijstva. Ruski kmetje se branijo socializacije, ker jim nalaga ogromne žrtve v prid rastoči ruski industriji, ki naj po načrtu pjetiletke uniči evropsko industrijo. Stalin upa na skorajšnjo svetovno revolucijo in je mnenja, da se nahaja evropski zapad že v smrtnih krčih in da sledi njegovemu polomu doba vojsk in revolucij. Največ nade polagajo ruski sovjeti na nemške komuniste, da bodo še močno narastli in izzvali v Nemčiji končno generalni štrajk, ki naj bo znak za svetovni prevrat.

Sovjetski kapitalizem. Pretekli teden se je vršila slovesna otvoritev velikanske električne centrale ob Dnjepru, ki nosi ime „Dnjeprostroj“ in spada med največje električne centrale sveta. Zgradba tega podjetja spada v načrt pjetiletke ter pomeni v očeh sovjetske vlade veliko zmago nad črnogledim presojanjem položaja, ki je nastal pri njegovi končni uresničitvi. Otvoritev se je izvršila z največjim pompom v prisotnosti celokupne sovjetske vlade ter predstavnikov velikih električnih podjetij v Evropi. Zanimanje za prvo sovjetsko tovarno, grajeno po načrtu petletke, je bilo vsekakor veliko tudi v ostalem svetu. Elektrarna ima 450.000 konjskih sil kapacitete.

Ghandi zopet v ječi. Ghandi je ostal po prekinjenju gladovne stavke v ječi in mora zdaj molčati. Vlada mu je prepovedala vsak stik z zunanjim svetom. Boji se namreč, da ne bi Ghandi podpiral gibanja za pasivno resistenco (neposlušnost), ki je zadnji teden o priliki svečanosti na čast Ghandijevemu rojstnemu dnevu posebno naraslo. Takrat je morala vlada celo mnogo ljudi aretirati, ker so javno demonstrirali. Odkar je Ghandi pokazal navdušenje za indsko stvar s prostovoljnimi postom, raste število njegovih pristašev neprenehoma. Med kastami začena prevladovati misel medsebojne znosnosti. Vlada se boji novega ghandističnega pokreta in pošilja v najrevolucionarnejše kraje vojaške čete, da prepreči vsako kršenje postave. Ghandi pa sedi v ječi in moli.

Amerika voli novega prezidenta. V treh tednih se vršijo v ameriških Zedinjenih državah predsedniške volitve. Volilna agitacija se vrši z vso mrzlico v vseh različnih načinih. Tudi Evropa nervozno pričakuje izida, kar ni čuda, ker moremo prezidenta Amerike imenovati za najmočnejšega moža na svetu. On je po ameriški postavi odgovoren le samemu sebi, njegov kabinet ni podvržen parlamentu, prezident lahko prepreči s svojim „veto“ vsak parlamentarni sklep, razun če ga državni zbor sprejme ponovno, prezident ima pravico, da zamenja vse uradnike v postavodajnih in izvršilnih uradih s svojimi pristaši. Ja, Američani smatrajo za samoobsebi umljivo, da zasedajo glavna uradna mesta v državi prezidentovi pristaši. Kdo torej bo po 8. novembru sledil kot najmočnejši mož v svetu? Hoover, dosednji prezident, izgublja svoj ugled in vedno večja postaja verjetnost, da ga nadomesti njegov tekmeč Frank Roosevelt, kandidat ameriških demokratov. In že se kaže praktični ameriški smisel: stave na Roosevelta rastejo z vsakim dnevom, listi pišejo o dosedanjem prezidentu kot mučeniku, junaku, ki pa je bil vse premalo odločen in preveč popustljiv. Ko se je šlo n. pr. za črtanje dolgov evropskih držav, je okleval dotlej, da so dobili njegovi politični nasprotniki glavno besedo in ga prisilili k opustitvi misli črtanja. Zato pa raste ugled njegovega nasprotnika Roosevelta, moža železnih živcev in trdne volje. V koliko se mu bo pač posrečilo, da utiri zavoženi voz svetovnega gospodarstva v pravo smer? Le mala je verjetnost, da bi prišla rešitev iz novega sveta.

Dunaj demonstrira proti mirovnim pogodbam. Začetkom oktobra so priredile narodne organizacije vsakoletno zborovanje proti mirovnim pogodbam. Letošnje zborovanje je bilo popolnoma pod vplivom narodnih socialistov. Udeležilo se ga je 35.000 ljudi. Sprejeta je bila resolucija, ki izreka zahvalo vsem Nemcem, kateri so zaradi diktata mirovnih pogodb podvrženi tujim vladam in se protivijo raznarodovanju. Obetajo jim pomoč nemškega naroda. Resolucija graja posebno obsodbo narodnih socialistov v Brnu. Protestirajo tudi

proti zločinski zlorabi gospodarske premoči sovražnikov in izrekajo nezaupnico vsem onim, ki so glasovali za lozansko pogodbo.

Zvezni president Miklas je praznoval dne 15. oktobra šestdesetletnico svojega rojstva. Sin preprostega poštnega uradnika je dovršil gimnazijo in po visokošolskih študijah postal profesor. Svoje visoke zmožnosti je stavil na razpolago krščansko-socialni stranki, v kateri je igral vodilno vlogo in katera mu je končno poverila službo prvega in najvišjega uradnika v državi. Prezident je od l. 1928. K jubileju šestdesetletnice je sprejel mnogo častitk in tudi mi koroški Slovenci jim pridružujemo svoje.

O kreditnem zavodu.

Odločni Dollfussov korak. — Zakaj se mu protivijo socialdemokrati in velenemci?

V maju lanskega leta je javnost presenetila novica o nevarnem položaju dunajskega kreditnega zavoda. Zavod je bil doklej znan kot eden najboljših in najsolidnejših evropskih denarnih podjetij, stal je v trgovskih vezeh ne samo z vsemi avstrijskimi velepodjetji, marveč tudi s podjetji in bankami inozemstva, tako Čehoslovaške, Jugoslavije, Nemčije, Holandske, Francije, Rumunije. Celih 430 milijonov šilingov zavodovega kapitala je bila last inozemcev.

Istočasno s kreditnim zavodom je krahirala cela vrsta drugih denarnih zavodov. Razlika je bila samo ena, da se je tokrat šlo za staro, dobro upeljano in solidno banko, dočim so bile ostale banke zgolj podjetja, ki so nastala v času konjunktore kot gobe v dežju in so izgubile v času krize in izoženega denarnega prometa upravičenost obstoja. S temi krahi je postala vedno bolj očitna vsa gniloba takozvane finančne družbe raznih bančnih ravnateljev, upravnih svetnikov in višjih uradnikov, ki so bili po polomu svojih zavodov često razkrinkani kot navadni goljufi in tatovi. Polomi večjih bank se likvidirajo navadno na ta način, da priskoči na pomoč država v strahu, da krahi ne bi znemirili ljudstva, ki je vsled povojne izkušnje v denarnih zadevah sila ljubosumno. Zato države raje riskirajo par sto milijonov, da ohranijo zaupanje ljudstva v državno valuto. Ista misel je vodila avstrijsko vlado in vse avstrijske stranke brez izjeme, ko so izvedele prve vesti o predstoječem polomu največjega avstrijskega denarnega zavoda. Država še ni niti poznala natančnega finančnega položaja kreditnega zavoda, ko je snovala odpomoč. Bila je mnenja, da se bo dala zadeva urediti s sto milijoni šilingov. V imenu države in sporazumno z vsemi strankami je prevzela Enderjeva vlada jamstvo za zavodove denarne obveznosti. Kmalu nato pa se je izkazalo, da sto milijonov nikakor ne bo zadostovalo in da je celotni zavod obrat v neredu in zavod gnil v jedru.

Cele tedne se je bavil parlament s to zadevo, sledila je ena postava za drugo, zapored so odpuščali uradnike, menjavali ravnatelje in vedno so ostajale še nejasnosti o zavodovih obveznostih in pasivah. Posebna preizkovalna komisija je dognala, da so sprejemali zavodovi ravnatelji kljub slabemu finančnemu položaju mesečne plače po 4000 šil. in posebne nagrade, ki so plačo še presegle. Ravnatelj Neurath n. pr. je sprejel samo v letu 1928 237.000 šil. in ne veliko manj njegovi kolegi. V istem letu je bilo razdeljenih samo nagrad prez. Sieghartu 300.000, podprezidentu Herzfeldu 150.000, ravnatelju Steinerju 150.000 šil. itd. Da razjasni vso to korupcijo v banki, je morala vlada poklicati holandskega strokovnjaka van Hängla in z njegovo pomočjo se je končno dognalo, da znaša celotna izguba kreditnega zavoda okoli 500.000.000 šilingov in da je ta pasivum znalo ravnateljstvo prikrihati cela tri leta.

Ogorčeno ljudstvo je zahtevalo, naj se kar najstrožje kaznuje krivce, ki so sicer vedeli o slabem zavodovem položaju, a kljub temu sprejemali visoke plače in nagrade. Pa gospodje krivci so pretečo kazni kmalu zaslutili in par jih je takoj izginilo v inozemstvo. Nato je vlada na podlagi starega zakona izza vojne dobe, ki ji daje pravico izdajanja zasilnih odredb v slučaju potrebe, zasegla premoženje te fine družbe. Preiskava se nadaljuje

in naj dožene krivdo pasameznih zavodovih funkcionarjev in škoda naj se krije iz njihovega zaseženega premoženja. Ta fina zavodova družba, proti kateri se bo vedla preiskava, šteje celih 25 oseb različnih imen kot Neurath, Hammerschlag, Löwi, Ehrenfest, Deutsch, Weiss, Sieghart, Stein i. dr.

Ljudstvo je vzelo vladno odredbo splošno z zadovoljstvom na znanje in se pritožuje, da vlada istega ni že prej ukrenila. Proti pričakovanju pa se protivijo proti temu vladnemu koraku socialdemokrati in velenemci in sicer v strahu, da bi vlada tudi v drugih slučajih ne nastopala tako „samolastno“. Zahtevajo, naj se prej skliče državni zbor in šele ta naj odobri vladne ukrepe. Pričakovati pa je, da bo kancler, ki je dosedaj pokazal izredno odločnost in dobro voljo pri ureditvi splošnega gospodarskega položaja, vztrajal na izdani odredbi in tako dovedel zadevo, ki je tako silno razburila avstrijsko ljudstvo, končno do povoljne rešitve. V njegovem delu ga podpira izkušnja z državnim zborom, katerega opozicija skuša vsak vladni korak k sanaciji narodnega in državnega gospodarstva le zavlačevati in ovirati. Kajti v naši državi so stranke, ki bi hotele obogateti na račun avstrijske mizerije in razdrapanosti in katerim bi bil nered v državi le voda na mlin njihovih pangermanističnih ali boljševiskih teženj.

„Kmečka zveza“ je naša firma!

Pod imenom „Kmečka zveza“ (Bauernbund) gremo 20. novembra v boj za častno zastopstvo južnokoroških gospodarskih interesov v kmetijski zbornici!

Izborna je razpoloženje med našim ljudstvom za novo gospodarsko ustanovo. Ugodno se glasijo poročila o našem volilnem stanju in gibanju iz vseh krajev. Ni čuda, saj poseže novo-ustanovljena gospodarska korporacija globoko v naše kmetijske interese in je nam vsem ležeče na tem, da odgovarja zastopstvo naših gospodarskih in stanovskih interesov v zbornici našemu številu in naši moči.

Zato pozdravljamo danes svojo organizacijo „Kmečko zvezo“, ki naj postane zastopnica kmetijsko-gospodarskih in stanovskih zadev naše Zile od Brda do Brnce, našega Roža od Malošč do Šmarjete, vseh občin od Beljaka do Vrbe in okoli Celovca, cele Podjune od Tinj do Djekš in Krčanj tja do Bele in Obirskega.

„Kmečka zveza“ je zastopnica južnokoroškega kmetijstva v kmetijski zbornici in v njenih okrajnih in krajnih zastopih!

„Kmečka zveza“ bo imela nalogo, da zastavi vse sile, da kmetijska zbornica ne bo zastavljala potreb južnokoroškega kmetijstva onim nemških kmetov v severnem delu dežele!

„Kmečka zveza“ bo edina skrbela zato, da kmetijska zbornica odpomore stiski naših dolin in krajev, ogroženemu položaju južnokoroških kmetij in da popravi vso gospodarsko škodo, ki jo je prizadel našim krajem dež. kult. svet z zavestnim zanemarjenjem naših zahtev!

Mi vsi in še posebej naši zastopniki v deželni zbornici, v okrajnih in krajnih zastopih se hočemo z vsemi silami in z vso dobro voljo boriti za sveto pravico zilskega, rožanskega, podjunskega: južnokoroškega kmeta. Naša borba bodi borba za naše kmetije, za naše domove, katerih obstoj je danes ogrožen.

Odločno odrekamo herrenpaverskemu Landbundu upravičenost zastopstva južnokoroških gospodarskih interesov, ker jo je zaigral z dosedanjim liberalnim in razdiralnim delom.

Istotako odrekamo upravičenost zastopstva južnokoroških gospodarskih interesov razredno-bojni socialdemokraciji, ki je do danes sejala v naših družinah in vaseh le razdor in sovraštvo.

Kmetje! Gospodarji! Vaše zastopstvo v kmetijski zbornici je v „Kmečki zvezi“! Le-ta edina bo ščitila vaše gospodarske in stanovske interese! Naj ne bo po naših dolinah in vaseh nobenega izdajavca, ki bi volil tuje, nedomače zastopstvo nemških strank!

DOMAČE NOVICE

Imajo prav! Celovski socialistični list stavi javnosti vprašanje, li je umestno v teh dnevih brezposelnosti, slabe trgovine in trajnega slabšanja postavljati dragocene spomenike. Celovška občina je samo v zadnjem četrtletju postavila dvoje spomenikov: Bernharda Španhajmovca na starem in artiljerijskega leva na živinskem oziroma Velikovškem trgu. Spomenika staneta ogromne svote in izdatek tolike svote je v očigled pomanjkanju denarnih sredstev in predstoječi zimi navadna potrata. Boljše bi bilo, če bi postavili namesto spomenikov stanovsanjsko hišo s cenimi stanovanji za one, ki so danes in bodo pozimi brez strehe. In v Celovcu itak že obstoja španhajmovska ulica. Tudi padli artiljeristi bi ne bili s svojim spomenikom nikakor zadovoljni, če so pri tem predani njihovi stariši, bratje, otroci mrazu in lakoti. Spomenika ne koristita nikomur in tudi nista nikaka kulturna vrednost, če narod živčih svojih članov ne zna preživiti. — To je resnično socialna beseda!

Ruda. (Sumljivi agent.) Pri nas se je klatil pred tednom nek boljše oblečen agent, hodil je od hiše do hiše ter nagovarjal posestnike. Povpraševal jih je po njihovem gospodarskem položaju, si marsikaj beležil in vedel končno svetovati posestnikom, naj vendar prodajo svoja posestva, on da jim bo preskrbel kupce. „Weg mit dem Krempel“, naj pridejo drugi, da poizkusijo trdo delo, je dejal in pri tem namigaval, da bi vedel za celo rajhovsko kolonijo, ki bi bila pripravljena, da se tod naseli. Posestniki so se nadležnega tujca le težko otresli in si pri tem mislili, da bi bilo zanje bolje, če bi se podpre, ki se bodo delile novim rajhovskim naseljencem, za naselitev ob narodni meji, raje izročile njim. Brihtnejši so seveda takoj zaslutili, v čigavem imenu da je govoril in dali se mu primeren odgovor. (Enaka poročila smo sprejeli tudi že od drugod in pozivamo vse naše rojake, naj nam takoj poročajo o sličnih slučajih. Op. ured.)

Sele. (Čudno postopanje kmetijske bolniške blagajne.) Kar kupimo, je drago, kar prodamo, pa ima nizko ceno. Taka tožba se sliši med kmeti po celi deželi. Za gorjance je pa še posebno hudo, ker morajo dokupovati še mnogo živeža. Veliko pritožb se sliši tudi proti kmetijski bolniški blagajni. Vsak posel mora biti zavarovan, kmet pa mnogokrat nima denarja, da plača prispevke, zaostane s plačili in — kmalu je nabita na občinski tabli njegova rubežen! Da se znebi teh sitnosti in plačevanja, rajši skuša opraviti zanaprej pri gospodarstvu brez posla, ki tako zgubi službo. Tudi družinski člani morajo biti zavarovani, zahteva postava le, da jih more oče oprostiti, ako pravočasno vloži tozadevno izjavo. Kdor pa pozna kmeta, kako težko se pripravi k pisanju, se ne bo čudil, da ta to stvar odloži, pozabi, po dolgih mesecih pa pride od blagajne predpisano, koliko ima plačati za nazaj. Še vsak mesec sproti je težko plačati, kaj šele, če se zahteva kar po več sto šilingov skupaj! Zakaj pa blagajna ne podrega zamudnike že kar prve mesce za plačilo ali izjavo? Tudi bi morala blagajna znati razločevati, koga se more šteti med posle, koga ne. Prigodil se je slučaj, ki je posebno značilen. Na Srednjem Kotu pri p. d. Žnidarju stanuje 76 letna Marija Lausseger, več ali manj navezana na podporo dobrih src; delati ne more, pač pa pazi na otroke svoje hčere, omožene pri Spod. Maleju, in dobiva tam zato tudi oskrbo. Pri istem posestniku največkrat biva tudi 72 letni občinski ubožec Ferjanej Dovjak. Da se ne dolgočasi, dela kaj lahkega, kar pač more, in dobra družina mu zato rada postreže s hrano. Zdaj pa pošlje bolniška blagajna Spod. Maleju poziv, naj plača za imenovana dva za tri leta nazaj prispevke v višini 5 in pol milijona! Ubogi kmet z 8 malimi otroci, do vratu zadolžen, naj torej zdaj proda dve lepi kravi, da plače nekaj, kar ni dolžen! Človek res ne ve, ali naj se smeji ali joče! Radovedni smo, od koga ima bolniška blagajna take krive podatke. V svoja pravila naj si blagajna zapiše kot geslo: bolniška blagajna bodi kmetu v korist, ne tiraj ga pa v gospodarsko propast!

Dobrlavas. (Pretep na nar. socialističnem zborovanju.) Dolgočasna je sicer naša vas in le

redko je kaka novica za poročati. Najnovejša in najvažnejša je pač ta z zborovanja hitlerjancev v nedeljo, dne 2. oktobra. Zastopanih je bilo kakih dvajset uniformiranih in delno importiranih nacijev, nekaj uradništva in učiteljstva. Govoril je neki Hofer o hitlerjanskem programu, nakar je prosil za besedo komunist Perchtold. Predsednik zborovanja — dobrlavaški nadučitelj — mu je dal na razpolago deset minut. Nato so je oglašil k besedi socialdemokrat Wedenig. Njegova izvajanja so naciji takoj prekinili in ker ni odnehal, ga je zgrabilo pet mož in referent Hofer ga je nato prekinil nasilno s stolom po njegovi glavi. Zborovanje se je zaključilo v polnem razburjenju. — Nam se zdi vse to prerakanje za mizami in pivom nekam smešno in prav nič primerno za resnost naših dnevov. Sicer pa naj imajo veselje!

Koroški drobiž. Celovski sanatorij „Marija Pomagaj“ je praznoval 25 letnico obstoja. V tej dobi je bilo sprejetih 8195 bolnikov in operiranih 6000 slučajev. — V Šmarjeti pri Velikovcu je umrl osemdesetletni msgr. dr. J. Amschl. Pokojni je bil nazadnje župnik v Žrelcu pri Celovcu in nato stopil v pokoj. Bil je blagega, lepega značaja. Posvetiti hočemo njegovemu spominu prihodnjič daljši življenjepis R. i. P. — Socialni minister dr. Resch je pretekli teden nenapovedan posetil celovške socialne zavode in iznenadil tudi kmet. bolniško blagajno. — Pogorelo je pri Tomažu v Tinjah. Ogenj je baje izbruhnil v dimniku. — Celovška policija je aretirala čevljarskega pomočnika Josefa Lobniga iz Vovbr. Izvršil je več vlomov in skrival nagrabljeno blago na Križni gori. — Lorenc Ternjak z Bistrice v Rožu je bil zaradi tatvine obsojen na 6 mesecev težke ječe. — Neznanec je vlomil v rikarjevaški poštni urad in odnesel denarja in vrednosti za 266 šilingov. — Ledeniški občinski sluga se je ponesrečil v Vrbi. Povožil ga je osebni avto in ga občutno poškodoval. — V letošnji zimi se računa na Koroškem na 20.000 brezposelnih.

NAŠA PROSVETA

Tvoja vera, mladina!

Pred davnim, davnim časom je bilo. Živel je narod, star kot naš, izkušen kot naš, dober kot naš. Že dvanajstoletje je ležala na njegovem hrbtu težka pest usode in mu branila razgibanje. In glej, zgodi se, da mu usoda položi v naročje možnost novega razmaha. Zbral se je zbor narodnih voditeljev in govoril in se posvetoval. Pa na obrazih postavnih mož ni bilo pravega navdušenja, iskra narodne ljubezni ni več hotela zažareti v plamenu narodnega občestva. Trudni so bili možje in niso mogli več zajeti vsega svojega rodu od vzhoda do zahoda, od mrzlega seveda do toplega juga. Niso mogli več zajeti cele dežele, na vaseh in okrajnih in pokrajinah je ostajal njihov pogled. Hladno je bilo!

To je bilo davno, davno!

Bil je samo poziv nate, mladina, ki do-raščaš v petih in desetih letih v očeta in gospodarja, v ženo in gospodinjo. Poziv nate, da ostajaš mlada, ognjevit, prežeta duha in idealizma, silovita v svojem hotenju in v svoji moči.

Poziv zato, da daješ s svojim ognjem in mladostjo narodnemu telesu novega življenja, nove krvi! Da združiš raztrgane misli v eno samo hotenje, da združiš raztrgano ljudstvo v eno samo telo, da združiš te kose zemlje in pokrajini v eno samo deželo! Kako silna bo morala biti tvoja vera, če hočeš graditi in ustvarjati!

Boš li zamogla verovati: v slovenstvo kot duha, ki naj ga je poln narod, njegova kultura, politika in gospodarstvo, v slovensko bodočnost, ki jo naj ustvarjamo vsi od meje do meje, v neizmerno bogastvo, moč in vrednote, ki so skrite v našem narodu, ki naj ga v njegovem trpljenju še najbolj ljubimo, v veliko narodno zavest, ki bo morala tako vzrasti, da izbriše imena junakov današnjih dni, v pravico in poštenje in v nov družabni in gospodarski red, ki pride tudi brez nas, h kateremu pa moramo vsi pomagati, v propad lažnjivih bogov in veličin, ki jih bo narod izbljunil, v slovensko kulturo in njeno rast, ki bo dala našemu narodu zadnje in najvišje izpopolnitev, vred-

nost in ceno, v ustvarjajočo silo mladega rodu, ki ve, kaj bo moral ustvariti zase, za svoj narod in za vse človeštvo, v enakovrednost vsakterega rodu pod soncem v srečo in mir bodočih dni, ki se imata poroditi iz vsega dosedanega trpljenja malega naroda. To, mladina, bodi tvoja vera in v tej veri boš našla sebe in svojo silo!

Št. Jakob v Rožu. Naše izobraževalno društvo priredi v nedeljo, dne 23. oktobra pop. ob 3. uri v društveni dvorani svoj 2. mesečni sestanek. Na sporedu govori, deklamacije in dva vesela prizora. Prijatelji prosvete pridite!

ŽENSKI VESTNIK

† Marja Štih.

V Št. Janžu v Rožu, dne 14. okt. 1932.

Šlemcinja v Št. Janžu je umrla. Žena, mehka in dobra in delavna kot je naša rožanska zemlja. Najstarejša treh sester Šlemčevega doma, ki je zaslovel po Rožu z rajnim Štihom, voditeljem slovenskega gibanja med Rožani in ustanoviteljem šentjanske posojilnice. Dom, ki ga je bilo polno bogoljubja in rodoljubja. In polno gostoljubja.

Po očetu je vodila gospodarstvo s trdo rožansko roko in dobro je gospodarila, da je postal dom trden kot nekdanj. Dobra gospodinja je postala srce župnije in ustvarjala vsepovsod. Prednica šentjanske Marijine družbe, dolgoletna odbornica izobraževalnega društva je postala voditeljica ženskega gibanja v Ženski zvezi in končno odbornica S. K. S. Z. za Koroško. Prva slovenska žena, ki je posegla v našo slovensko javnost, skromna in delavna kot je čebela! Usoda ji ni prizanašala. V bojih pred glasovanjem ji je pogorelo gospodarsko poslopje po volkswehrovski granati, sama je morala za dan v boroveljsko ječo, osumljena „izdaje“. In nato se je zopet naselil mir na Šlemčevem domu, ker ga je bilo tako polno njeno blago srce. Duhovna mati je postala č. dr. Blümlu in obdala svojega sina z vso materinsko ljubeznijo. V novem veselju je zaživela, ko je pripeljal mladi gospodar k hiši mlado, dobro nevesto, z mladim zakonom se je radovala družinske sreče in družinskega blagoslova in se vsa srečno oklepala male Majdice in Francija, bodočih Šlemčevih korenin. Da bo ostajal dom še zanaprej, kar je bil za njenega časa: dom duhovnikov in duhovnih vaj, fantovskih voditeljskih dnevvov in dijaških sestankov, dom krščanske ljubezni in slovenskega gostoljubja. Na 57. dan rojstva, t. j. na praznik Marijinega vnebovzvetja se ji je nenkrat v cerkvi odprla žila, začela je krvaveti, pridružil se je prehlad in končno pljučnica. „Ne zamerite, da umrem!“ je bila njena zadnja prošnja. Na zadnji njeni poti jo je spremljalo 11 duhovnikov, Mar. družba, domači pevci, č. sestre iz Št. Jakoba in drugi pogrebcji iz celega Roža. Duhovni sin ji je govoril poslovilne besede: Hvala ti za dober vzgled tvojega življenja, smrti, neumornega trpljenja! Hvala za vso ljubezen, ki si jo dajala Bogu, Cerkvi, narodu, fari, domačiji, družini, sestram, sosedom, otrokom, revežem! Hvala za vso ljubezen ki si jo dajala duhovnikom, posebno svojemu duhovnemu sinu! Hvala Tebi, dobri Bog, ki si nam jo dal in vzeli!

GOSPODARSKI VESTNIK

Stebrva vsega gospodarstva.

Naši dnevi se kruto maščujejo nad človeško družbo, ki je v svoji sebični strasti tako grešila proti živlenskemu zakonom in si hotela dajati sama svoje zakone po lastni modrosti. Vsenaokrog vlada strahovita brezposelnost, zima prihaja s svojo bedo in toliko družin stoji v svetu brez vsakih sredstev za življenje. Človeška družba je stoletja grešila proti živlenskemu zakonom in je zato danes obsojena, da sama nosi vso težo krivde na svojih ramah. Vsak naš delavec, ki stoji danes brezposeln na cesti, je žrtev velike krivde človeštva in je

zato po vsej sveti pravici upravičen, da zahteva od človeške družbe živlenskih sredstev zase in za svojo družino.

Stoletja sem je kapitalistični svet velepodjetnikov in veleposestnikov poniževal delo v navadno blago, s katerim se kupčuje kakor z denarjem. Zaslužnjeval je delavca v navadno kolesce v motorju svojega obrata, da je služil izključno samo njegovi profitarški strasti in njegovemu dobičku. In v isti kratkovidnosti je jemal socializem delu vsako višjo vrednoto in je izrabil bedni položaj delovskega stanu le v to, da ga je izigral proti velekapitalistu v isti profitarški strasti. Tako je moral svet izgubiti pravo vrednotenje človeškega dela. A nikdo se ne more brez kazni pregrešiti proti živlenskemu zakonom! Zato nosimo posledice velikega greha mi vsi.

„Kdor ne dela, naj tudi ne je!“ „Kdor je bil tat, naj ne krade več; zasluži naj si dobrine z delom svojih rok in svojega duha, da bo zamogel poleg lastnih potreb zadostiti potrebam tistih, ki ne morejo delati“. Besede velikega poznavalca živlenskih zakonov in v času je, da se zopet vračamo k tej enostavni resnici in tako najdemo izhoda iz sodobne stiske. Šele v reformi našega mišljenja in živlenskega gledanja pride naše ozdravljenje. Vsak, kdor more, je dolžan delati. A dela naj se v njegovem pomenu ne pretirava! Delo naj ne bodi vodeno samo po želji za profitom, delo ne gspoduj človeku, marveč človek delu! Delo mora zajamčiti vsakomur stanu primerno življenje in sicer ne samo njemu marveč tudi njegovi družini. Ne bodimo kratkovidni in ne imenujmo delo samo posel kmetov, delavcev, obrtnikov, ker je njihov delovni uspeh viden v gmotni dobri. Delavci so tudi vsi oni, ki služijo gospodarstvu s svojim umom in izboljšujejo gospodarska sredstva ali omogočujejo boljše gospodarjenje: inženjerji, iznajditelji, uradniki. Delavci so tudi vsi oni, ki služijo življenju in za kritje živlenskih potreb. Živlenske potrebe niso samo kruh in meso in obleka, človek rabi tudi vzgoje, pouka, zaščite, udobnosti. Človek ima tudi duhovne in duševne živlenske potrebe. In vsi, ki skušajo ugoditi tem zahtevam, so istotako delavci kot telesni. Ljudje pač niso vsi ustvarjeni za isto delo in zato naj si delijo posel in izmenjavajo medsebojne dobrine. Kdor v človeški družbi ne dela, četudi se mu nudi priložnost, ta živi na račun drugih: on mora krasti ali beračiti. In če vlada danes med nami ta strahovita brezposelnost, ne pozabimo enega dejstva: dela je za vsakega dovolj in ga ne bo nikdar primanjalo. Življen-

ska možnost bo vsikdar dana! Napaka sodobnega gospodarstva je, če ne more vseh delavcev zaposliti in to napako je treba popraviti v njenem jedru: s pravičnim vrednotenjem dela v luči krščanskega svetovnega nazora.

Bencin se je pocenil. Z 6. oktobrom se zniža cena bencina pri cestnih sesalkah na 57 grošev, v sodih na 70 in v tank-vozovih na 64 grošev. Vsaj nekaj razveseljivega za naše „motorradlerje“ in avtoposestnike!

Beljaški trg dne 17. oktobra: Namizna jabolka 40, za vkuhanje 20, namizne hruške 60, za vkuhanje 30, grozdje l. 40, goveje meso 2.60, telečje 2.80, svinjsko 2.80, prekajeno 3.60, orehi 1.20, češplje 30, brusnice 40, mleko 40, sladka smetana 4.00, strd 5.00, stare kokoši 2.50, pitane 3.00, race 3.20, gosi 3.20, jajca v zabojih 15, komad 16 grošev.

Valutni tečaji na dunajski borzi dne 18. oktobra 1932. Dinar 9.84; marka 167.90; čehoslov. krona 20,995; zloty 79,15; lira 36,96; švic. frank 136,30; franc. frank 27,65; pesetas 55,60; angl. funt 24,23; dolar 706,50.

RAZNE VESTI

Skoro 100.000 smrtnih nesreč v enem letu. V Ameriki so izdali podatke smrtnih nesreč v minulem letu. Lansko leto se je ponesrečilo 97.000 ljudi. Škoda, ki je nastala pri teh nesrečah, znaša okroglo 20 milijard šilingov naše vrednosti. Največje število smrtnih žrtev zahteva avtomobilski promet, najmanj nesreč pa se je zgodilo na železnicah. Senca modernega prometa!

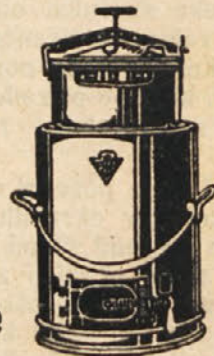
Zviti Kitajci. Japonci so pri zadnjem prodiranju v Mandžurijo zasedli mesto Mukden. Tam je pristanišče za aeroplan. Oni dan je prišlo 6 Kitajcev, da si kot „slikarji“ ogledajo tamošnje zalogo aeroplanov. Japonska straža se je dala premotiti. Naenkrat pa se je dvignilo šest aeroplanov v zrak. Vodili so jih omenjeni kitajski slikarji. Ko so jih Japonci hoteli zasledovati, so na svoje veliko začudenje opazili, da so pokvarjeni vsi aeroplani, ki so jim še ostali. Tako se je vračalo šest kitajskih slikarjev nemoteno na šestih aeroplanih domov.

Inserirajte v Koroškem Slovencu!

Najboljše originalne Diabolo

Posnemalnike
Ročne mlekarnice
Pinje
Brzoparilnike
Pralne kotle
Stroje za šivanje
Sode za gnojnico
Sesalke za gnojnico
Štedilnike
Mline in stiskalnice
za sadje

Zastopniki:

za Podjuno: Josef Zirgoj, Globasnitz 16. Gregor Haller, Goritschach 32.
za Rož: Anton Sušič Feistritz im Rosental. Friedrich Ogris, Gupf. Post
St. Margareten. Jakob Leitner, Maria Elend.
za Zilo: Georg Melchior, Feistritz a. d. Gail.

Kupite samo pri:

Diabolo-Separator, Wien XII., Wienerbergstr. 31

ZAHTEVAJTE CENIKE IN PROSPEKTE!

Diabolo zastopniki povsod